

Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2012-ben

Jámborné Dankó Kata, Mihálffy Szilvia, Bardócz Tamás

Vidékfejlesztési Minisztérium, Erdészeti, Halászati és Vadászati Főosztály, Halgazdálkodási és HOP Irányító Hatósági Osztály

Magyarországon a tógazdaságokból lehalászott, valamint az intenzív üzemekben előállított halmennyiség 2012-ben összesen 21 460 tonna volt, melyből 15 133 tonna került közvetlen étkezési felhasználásra. A különbözetet a következő évekre átvitt, népesítő anyagként szolgáló növendék hal és ivadék képezte (1. táblázat). A bruttó haltermelés 5%-kal, az étkezési hal előállítása 7%-kal maradt el az előző évitől.

1. számú táblázat

Magyarország 2012. évi haltermelése az előző évihez viszonyítva

Év	Tógazdasági haltermelés		Intenzív üzemi haltermelés		Összesen	
	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési	bruttó	étkezési
2012	19 111	13 163	2 349	1 970	21 460	15 133
2011	20 249	14 280	2 336	2 066	22 585	16 346
2012/2011 (%)	94%	92%	101%	95%	95%	93%

Forrás: AKI

Tógazdasági haltermelés

Tógazdasági haltermelés Magyarországon 2012-ben az Agrárgazdasági Kutató Intézethez beérkezett jelentések alapján 26 082 hektáron, az előző évihez képest 7%-kal nagyobb területen folyt (2. táblázat). Az év folyamán 50 hektár új halastó létesült és 186 hektár tóterületet rekonstruáltak. Az Agrárgazdasági Kutató Intézethez beérkezett adatok alapján az üzemelő tavak területe 2006 óta összesen 2 205 hektárral nőtt. Az új halastó építések tendenciájának mérséklődése annak is köszönhető, hogy egyre több termelő a termelés bővítésének leghatékonyabb eszközét, a termelés intenzitásának növelését választja a tófelület növelése helyett. Emellett természetesen egyre inkább előtérbe kerül az extenzív technológia alkalmazása is az arra alkalmas területeken. Az új technológiák alkalmazásához sokszor

elengedhetetlen a tavak átalakítása, rekonstrukciója. A tőrekonstrukciót illetően továbbra is jelentősek a különbségek az egyes „szektorok” között. Társas vállalkozások esetében összesen 176, horgász szervezetek esetében 11 hektárnyi felújítás történt, állami tulajdonú tógazdaságokban, mezőgazdasági szövetkezetek, halászati szövetkezetek és az egyéb kategóriába sorolt gazdaságok esetében viszont egyáltalán nem történt tőfelújítás.

2. számú táblázat

A tógazdasági és intenzív üzemi haltermelés főbb mutatói 2012-ben

Szektor	Üzemelő tóterület /ha/	Behelyezett anyag (tonna)				Lehalászott anyag (tonna)			Egy hektárra jutó szaporulat intenzív termelés nélkül /kg/
		Ponty	Növényevő	Egyéb	Összesen	Összesen	Lehalászott ékezési hal	Ebből: horgászattartott étkezési hal	
Állami gazdálkodó szervezetek	3 968	933	288	66	1 287	3 212	2 401	16	485,2
Mezőgazdasági szövetkezetek	1 108	140	2	2	144	412	372	4	242,4
Halászati szövetkezetek	366	39	6	0	46	231	61		505,5
Horgász szervezetek	928	300	21	42	363	728	434	129	393,6
Más társas vállalkozások	16 920	3 477	540	156	4 172	12 596	8 559	104	497,8
Egyéb	2 792	437	106	48	591	1 931	1 336	24	480,0
Összesen:	26 082	5 326	963	314	6 603	19 110	13 163	277	479,5
2011. évi mutatók	24 364	5 968	1 057	405	7 430	20 250	14 281	320	526,2
2012/2011 (%)	107,1	89,2	91,1	77,5	88,9	94,4	92,2	86,6	91,1

Forrás: AKI

A 2011. évi adatokhoz viszonyítva a kihelyezés 2012-ben 11,1%-kal, az őszi lehalászás mennyisége pedig 5,6%-kal csökkent. A 2010. évi nyár végi - őszi, nagy mennyiségű csapadék miatt elmaradt őszi lehalászások eredményei a 2011. évi adatokban mutatkoztak meg, ezért 2012-ben nem meglepő a 2011.évi eredményektől való elmaradás. Az egy hektárra

jutó hozam a korábbi évek eredményeihez képest alacsonyabb, 9%-kal gyengébb eredmények születtek a tavalyi évhez viszonyítva. A hektáronkénti szaporulat összesen 479,5 kg volt. A tógazdaságok 13,4%-kal kevesebb halat értékesítettek közvetlenül horgásztatással történő eladással.

A halfajonként és korosztályonként lehalászott mennyiségeket a 3. táblázat részletesen is bemutatja. Az étkezési ponty lehalászott mennyisége 8%-kal kevesebb az előző évihez képest, a halak átlagos egyedsúlya viszont nem változott lényegesen: 2011-ben 1,86 kg volt, 2012-ben pedig 1,85 kg. Mintegy 800 000 darabbal kevesebb kétnyaras növendék ponty került lehalászásra 2012-ben, az előző évi 8,8 millióval szemben 8,0 millió db, az átlagos egyedsúly viszont az előző évihez képest magasabb, azaz 47 dkg. A lehalászott egynyaras pontyivadék mennyisége 2012-ben 23 millió db-ra emelkedett, a 19 millió db-os 2011-es adatokhoz képest. Ez a darabszámbeli növekedés ugyanakkor az átlagsúly csökkenését (5,0 dkg/db) eredményezte.

A „növényevő” halfajok esetében a lehalászott étkezési mennyiségek busák esetében növekedést, amur esetén pedig csökkenést mutatnak. Hasonlóan a 2011. évi időjárási eseményeihez a 2012-es év nyári időszakában is egymás után többször jelentkező hirtelen és szélsőséges hőmérsékletingadozás nem volt kedvező a növényevők növendékei számára. A növendék népesítő anyagot tekintve az amur darabszáma (7%) és átlagtömege (2%) kis mértékben emelkedett. A fehér busa darabszámát tekintve nagymértékben (29%) alulmúlja az előző év eredményeit. Az egyedsúlyt nézve sem biztatóak az eredmények, a beérkezett adatok alapján mindössze 30 dkg-os átlagról beszélhetünk, az évek során a jól megszokott 65-66 dkg-os értékekkel szemben.

Örvendetes tény, hogy a tógazdasági járulékos ragadozó fajaink esetében harcsából 20%-kal, nőtt az össztermés mennyisége. Süllő és csuka esetében már nem számolhatunk be ilyen szép eredményekről. A süllő összetérésének eredménye 13%-kal, a csukáé pedig 38%-kal marad el az előző évi mennyiségektől. Az étkezési adatokat nézve hasonló a helyzet mindhárom faj esetében. Harcsánál 29%-os növekedés, süllő esetében 5 %-os, csuka esetében pedig 59%-os csökkenés figyelhető meg.

3. számú táblázat (Forrás: AKI)

A tógazdasági haltermelés fajonkénti és korosztályonkénti összetétele 2012-ben

Lehalászott anyag		darab	kg
Ponty	Étkezési	5 406 915	9 985 094
	Anya	124 979	275 192
	Kétnyaras, tenyész	8 028 614	3 745 527
	Egynyaras, ivadék	23 230 847	1 152 414
	Összesen	-	15 158 227
Amur	Étkezési	258 820	502 175
	Anya	13 001	20 528
	Kétnyaras, tenyész	586 527	174 430
	Egynyaras, ivadék	1 136 173	34 709
	Összesen	-	731 842
Fehér busa	Étkezési	634 759	1 681 091
	Anya	970	6 865
	Kétnyaras, tenyész	579 635	174 066
	Egynyaras, ivadék	903 219	31 478
	Összesen	-	1 893 500
Pettyes busa	Étkezési	39 469	81 243
	Anya	111	588
	Kétnyaras, tenyész	4 900	1 680
	Egynyaras, ivadék	39 767	1 170
	Összesen	-	84 681
Harcsa	Étkezési	85 218	224 750
	Anya	1 466	12 582
	Kétnyaras, tenyész	81 006	48 043
	Egynyaras, ivadék	267 103	27 622
	Összesen	-	312 997
Süllő	Étkezési	32 315	43 625
	Anya	1 276	3 106
	Kétnyaras, tenyész	70 606	25 568
	Egynyaras, ivadék	138 803	15 836
	Összesen	-	88 135
Csuka	Étkezési	19 614	33 906
	Anya	2 071	4 697
	Tenyészanyag	44 935	26 937
	Ivadék	68 558	16 724
	Összesen	-	82 264
Compó	Étkezési	14 351	5 910
	Anya	523	470
	Kétnyaras, tenyész	7 775	1 500
	Egynyaras, ivadék	191 100	1 365
	Összesen	-	9 245
Egyéb nemes hal	Étkezési	51 862	30 259
	Anya	783	1 830
	Tenyészanyag	126 475	6 369
	Összesen	-	38 458
Vadhal	Étkezési	4 291 967	574 529
	Tenyészanyag	1 058 699	137 189
	Összesen	-	711 718
Tógazdaság összesen			19 111 067
Ebből: étkezési hal			13 162 582

Intenzív üzemi haltermelés

2012-ben intenzív haltermelés 15 gazdaságban, összesen 17 766 m³ termelő területen folyt. Az intenzív haltermelő üzemek teljes termelése a 2011. évi eredményeket hozta, az étkezési hal kibocsátásuk azonban az előző évi értékhez viszonyítva mintegy 5%-kal csökkent (4. táblázat).

4. számú táblázat

Intenzív haltermelő üzemek termelése 2012-ben

Lehalászott anyag		darab	kg
Pisztráng	Anya állomány	1 700	3 490
	Növendék állomány	150 000	23 000
	Év során értékesített étkezési hal	147 890	45 144
	Összesen	-	71 634
Afrikai harcsa	Anya állomány	1 028	5 189
	Növendék állomány	351 572	223 973
	Év során értékesített étkezési hal	1 058 650	1 851 704
	Összesen	-	2 080 866
Angolna	Anya állomány	-	-
	Növendék állomány	-	-
	Év során értékesített étkezési hal	-	-
	Összesen	-	-
Tokfélé	Anya állomány	867	3 695
	Növendék állomány	114 384	118 146
	Év során értékesített étkezési hal	144 760	37 914
	Összesen	-	159 755
Egyéb	Anya állomány	120	486
	Növendék állomány	20 560	1 042
	Év során értékesített étkezési hal	37 500	35 200
	Összesen	-	36 728
Intenzív termelés összesen			2 348 983
Ebből: étkezési hal			1 969 962

Forrás: AKI

Az étkezési célú afrikai harcsa mennyisége a 2011. évi 1 913 tonnáról 1 852 tonnára (mintegy 3,2%-kal) csökkent. 2011-ben növendék esetében 331 ezer db-ot jeleztek a gazdaságok, ez az érték 2012-ben némileg emelkedett, de még mindig nem éri el a korábbi évek mennyiségét.

Az étkezési pisztráng termelése 44 tonnáról 45 tonnára emelkedett. A következő évek utánpótlása biztosítottnak látszik, a növendék állomány 2012-ben 15 000 db volt, ám a 2012-es év csapadékszegény tavaszi időszaka nagyban befolyásolta az év végi eredmények alakulását. A részben hiányos és részben nem nyilvános külkereskedelmi statisztikai adatok miatt továbbra sem tudjuk megítélni, mekkora lehet a belföldi termelés aránya a kereslet kiegészítésében.

2012-ben a tokfélék össztermelése 160 tonnára emelkedett. Tokfélék esetében a kaviárcélú termelést folytató vállalkozások fő terméke 2012-ben első alkalommal jelenik meg a haltermelési statisztikákban. Az Agrárgazdasági Kutató Intézethez beérkezett jelentések adatai alapján, az év során összesen 43 kg kaviárt értékesítettek a vállalkozások. Az étkezési halként lejelentett termelés mennyiségében a rendelkezésre álló 2012. évi adatok fényében növekedés tapasztalható.

Halászati termékek külkereskedelmi forgalma

A halak és halászati termékek elmúlt két évre vonatkozó külkereskedelmi adatait az 5. és 6. táblázatban mutatjuk be. Az adatok a KSH Tájékoztatási Adatbázisának 2012. augusztus 12-i állapotát tükrözik. A 2012-es adatokkal egy időben a 2011. évi adatok is újra kigyűjtésre kerültek a jelentős mértékű változás miatt, így az eddigiektől eltérő módon e két év eredményeinek összehasonlítása is a módosított értékek alapján történik.

A táblázatok nem tartalmazzák a nem humán fogyasztást szolgáló termékeket (halliszt, halolaj stb.), valamint az éti csigát, amely a KSH adatbázisban a puhatestűek termékkategórián belül a haltermékek között kerül feltüntetésre. Minden évben, így 2012-ben is problémát okozott, hogy a re-export adatok nem szűrhetők ki, ezért az export eredményekben nem itthon előállított tételek is szerepelnek. Az értékelés során további nehézséget jelent, hogy a nyilvános adatokból nehéz pontos képet kapni a tényleges külkereskedelmi forgalomról. Ha valamely termék exportjában vagy importjában kevés piaci szereplő vesz részt, az adatvédelem a beazonosítható szereplők miatt elfedi a részleteket. Továbbá az EU tagországokból érkező kisebb tételekre nem terjed ki az adatgyűjtés, ami ugyancsak torzítólag hat a kapott eredményekre.

A behozott halászati termékek mennyisége több mint 2 200 tonnával csökkent, értéke forintban számolva emelkedett, euroban azonban csökkent az előző évhez képest. Ez a helyzet minden bizonnyal az árfolyamváltozásnak tudható be. Az élő hal behozatal mértéke összességében 23%-kal csökkent, jelentősen nőtt a behozott friss és hűtött termékek mennyisége, a rákok behozatala pedig megduplázódott. A hazai termelés szempontjából konkurensnek tartott élő ponty behozatala 2012-ben 15%-kal csökkent a 2011-es adatokhoz viszonyítva, 330 100 euro értékben, összesen 194,5 tonna mennyiségű, import ponty érkezett hazánkba, átlagosan 1,70 EUR/kg-os (497 Ft/kg) áron.

5. számú táblázat

Magyarország hal- és halászati termék importja 2011-2012-ben

Árucsoport	2011			2012		
	Nettó súly (tonna)	Határparitásos érték		Nettó súly (tonna)	Határparitásos érték	
		MFt	ezer EUR		MFt	ezer EUR
Élő hal összesen	1 142,2	765,7	2 673,6	877,9	582,3	2 018,9
ebből díszhal	21,7	84,1	300,9	x	x	x
pisztráng	91,8	62,3	220,3	69,5	47,7	165,1
angolna	0,0	0,2	0,5	x	x	x
ponty	227,9	105,1	373,3	194,5	96,2	330,1
más élő hal	4,4	8,8	31,8	5,5	13,7	48,3
Friss vagy hűtött hal	468,3	608,1	2 148,3	583,8	838,3	2 912,4
Fagyasztott hal	3 051,0	1 548,3	5 615,3	1 782,8	1 241,6	4 297,0
Halfilé és egyéb halhús	6 033,4	4 307,6	15 283,2	5 637,2	4 468,5	15 443,3
Sózott, szárított, füstölt hal	151,7	375,9	1 333,1	215,6	500,2	1 732,1
Rákok	651,0	870,2	3 121,7	644,7	884,7	3 060,9
Vízi puhatestűek	574,0	732,2	2 671,1	284,2	327,1	1 130,1
Tartósított vagy konzerv hal	9 473,1	7 673,5	27 369,8	9 393,6	8 560,4	29 639,3
Tartósított vagy konzerv rák	412,6	629,5	2 217,2	264,7	481,3	1 656,7
Összesen	21 957,3	17 511,0	62 433,3	19 684,5	17 884,4	61 890,7

Forrás: KSH

Halexportunk egészét tekintve minimális csökkenés tapasztalható. A fedett statisztikai sorok problémája a kevés piaci szereplő miatt díszhal és pisztráng esetében jelentkezik. Pontyot és más élő halat többen exportálnak ezért azok forgalmáról évek óta elérhetőek az adatok. Élő hal kivételünk esetében 23%-os csökkenés tapasztalható, részben az élő ponty exportunk 15%-os csökkenése miatt. 2012-ben 1 767 700 euro összértékben 891,5 tonna pontyot exportáltunk

1,98 EUR/kg-os (579 Ft/kg) áron. Ha a termékcsoportokat összeadjuk, a következtető szembetűnő eredményt kapjuk. Az élőhal kivétel 4 228 tonnás mennyiségéből mindössze 1 942 tonnányit tesz ki a látható sorok összege (ponty, angolna és egyéb halak), a fennmaradó 2 286 tonnát a fedett sorok össz mennyisége adja. Ezen eredmények szerint a pisztrágnak és díszhalnak óriási szerepet kellene betöltenie élőhal exportunkban. Mivel ez a helyzet állt elő a módosított 2011-es adatokkal számolva is, mindenképpen szükséges a KSH-val történő egyeztetés a probléma felderítésére.

Magyarország halfilé behozatala csaknem 400 tonnával, fagyasztott hal importunk pedig 1300 tonnával csökkent, a 2011. évi adatokhoz képest. Az export adatokat bemutató táblázatban szereplő fagyasztott hal mennyisége az előző évi értéknek csupán nyolcada, a halfilé mennyisége viszont nyolcszorosára emelkedett. Az előző évi kiemelkedő mennyiségű fagyasztott hal főként a re-export tevékenységnek volt köszönhető, ugyanez történhetett 2012-ben halfilé esetében is.

6. számú táblázat

Magyarország hal- és halászati termék exportja 2011-2012-ben

Árucsoport	2011			2012		
	Nettó súly (tonna)	Határparitásos érték		Nettó súly (tonna)	Határparitásos érték	
		MFt	ezer EUR		MFt	ezer EUR
Élő hal összesen	4257,7	2584,1	8882,5	4 228,1	2 395,2	8324,8
ebből díszhal	0,1	0,7	2,5	x	x	x
pisztráng	x	x	x	x	x	x
angolna	17,5	28,0	101,1	7,0	18,4	62,9
ponty	1249,5	740,9	2558,8	891,5	511,4	1767,7
más élő hal	919,8	616,6	2123,8	1 387,2	770,4	2665,7
Friss vagy hűtött hal	652,3	165,0	592,6	170,5	308,0	1074
Fagyasztott hal	1165,9	511,8	1827,4	143,7	97,8	338,3
Halfilé és egyéb halhús	90,5	93,8	331,6	769,8	1 097,1	3799,4
Sózott, szárított, füstölt hal	1,6	3,6	13,0	5,1	13,7	47
Rákok	8,6	10,7	38,7	21,3	31,1	108,7
Vízi puhatestűek	85,1	141,9	504,9	117,9	160,4	554,5
Tartósított vagy konzerv hal	173,7	108,2	383,5	331,8	334,0	1168,1
Tartósított vagy konzerv rák	60,5	254,6	917,3	49,4	204,3	714
Összesen	6495,9	3873,7	13491,5	5837,6	4641,6	16128,8

Forrás: KSH

Hivatkozás:

Jámborné Dankó K., Mihálffy Sz., Bardócz T. (2013): Magyarország tógazdasági és intenzív üzemi haltermelése 2012-ben

www.halaszat.kormany.hu